Databáze o poznámky k přednášce

6. Návrh databáze

verze z 26. října 2023

1 Primární klíč

Je dáno relační schéma R a podmnožina $S \subseteq R$.

Řekneme, že dvě n-tice r_1, r_2 nad R se shoduji v S, pokud $r_1(S) = r_2(S)$. Například n-tice

- $\{\langle \text{title}, '\text{The Avengers'} \rangle, \langle \text{year}, 2012 \rangle, \langle \text{length}, 143 \rangle \}$
- a $\{\langle \texttt{title}, \texttt{'The Avengers'} \rangle, \langle \texttt{year}, 1998 \rangle, \langle \texttt{length}, 89 \rangle \}$

nad {title, year, length} se shodují v {title}, ale neshodují v {title, year}.

Vezměme relaci \mathcal{D} nad R, pak podmnožinu $S \subseteq R$ nezveme nadklíčem, pokud pro každé dvě n-tice $r_1, r_2 \in \mathcal{D}$ platí, že jestliže se r_1 shoduje s r_2 v S, pak $r_1 = r_2$.

Schéma R je vždy nadklíčem relace \mathcal{D} .

Například v relaci \mathcal{D} :

title	1	year		length
	-+-	- 	-+-	
The Matrix		1999		136
The Avengers		2012		143
The Avengers		1998		89
American Beauty		1999		122
Listen to Britain		1942		20
Khaneh siah ast		1963		20
(6 rows)				

jsou {title, year} a {title, year, length} nadklíče, ale například {title} nadklíčem není, protože n-tice

- $t_1 = \{\langle \texttt{title}, \texttt{'The Avengers'} \rangle, \langle \texttt{year}, 2012 \rangle, \langle \texttt{length}, 143 \rangle \}$
- $t_2 = \{\langle \texttt{title}, \texttt{'The Avengers'} \rangle, \langle \texttt{year}, 1998 \rangle, \langle \texttt{length}, 89 \rangle \}$

v \mathcal{D} se shodují v {title}, ale $t_1 \neq t_2$.

Pro každou základní relaci **relation** uvažujeme množinu možných hodnot. Možné hodnoty jsou relace, které mohou být hodnotou relační proměnné **relation**

– v současnosti nebo v budoucnosti splňují charakteristickou podmínku základní relace relation. Pokud je S nadklíčem každé možné hodnoty základní relace relation, pak říkáme, že S je nadklíčem základní relace relation. Tedy například $\{title, year\}$ je nadklíčem základní relace movie.

Nadklíč S základní relace relation se nazývá jejím kandidátním klíčem, pokud žádná vlastní podmnožina S není nadklíčem základní relace relation.

Například u základní relace movie je {title, year} kandidátní klíč, ale {title, year, length} kandidátním klíčem není.

Pokud napíšeme, že y_1, \ldots, y_n je primární klíč základní relace **relation**, myslíme tím, že $\{y_1, \ldots, y_n\}$ je primárním klíčem základní relace **relation** a navíc udáváme pořadí atributů y_1, \ldots, y_n v primárním klíči.

Základní relace může mít více kandidátních klíčů. Například základní relace movie nad {movie_id, title, year, length} daná vlastností "Vlastním film movie_id s názvem title vytvořený roku year, který má délku length minut." má dva kandidátní klíče {movie_id} a {title, year}.

Pokud nevíte proč, podívejte se na tuto možnou hodnotu:

movie_id	title		year	1	length
1	 The Matrix		 1999		 136
2	The Avengers	1	2012		143
3	The Avengers		1998		89
4	American Beauty		1999		122
5 I	Listen to Britain		1942		20
6 I	Khaneh siah ast		1963		20
(6 rows)					

Jeden z kandidátních klíčů základní relace vybereme a prohlásíme ho za *primární klíč*. Zbylé klíče se nazývají *alternativní klíče*. Například {movie_id} může být primárním klíčem základní relace movie a {title, year} klíčem alternativním.

2 Omezení základní relace

Některé hodnoty základní relace můžeme vyloučit tak, že u základní relace uvedeme omezení.

Omezení základní relace můžeme uvést při její deklaraci:

```
CREATE TABLE relation (
  attributes,
  constraints
);
```

kde constraints jsou omezení základní relace oddělená čárkou.

```
PRIMARY KEY ( y_1, ..., y_n )
deklaruje, že \{y_1, \ldots, y_n\} je primárním klíčem základní relace.
   Omezení základní relace
UNIQUE ( y_1, ..., y_n )
deklaruje, že \{y_1, \ldots, y_n\} je alternativním klíčem základní relace.
   Například:
CREATE TABLE movie (
    movie id integer,
    title text,
    year integer,
    length integer,
    PRIMARY KEY ( movie_id ),
    UNIQUE ( title, year )
);
deklaruje, že {movie_id} je primárním a {title, year} alternativním klíčem zá-
kladní relace movie.
  Tedy do relace:
# TABLE movie;
 movie_id |
             title | year | length
-----
        1 | The Matrix | 1999 |
                                      136
        2 | The Avengers | 2012 |
                                      143
(2 rows)
nemůžeme přidat:
# INSERT INTO movie VALUES
       (2, 'The Avengers', 1998, 89);
ERROR: duplicate key value violates unique constraint "movie_pkey"
DETAIL: Key (movie_id)=(2) already exists.
ani
# INSERT INTO movie VALUES
       (3, 'The Avengers', 2012, 89);
ERROR: duplicate key value violates unique constraint "movie_title_year_key"
DETAIL: Key (title, year)=(The Avengers, 2012) already exists.
```

Pokud se omezení týká jediného atributu, můžeme jej uvést rovnou v deklaraci atributu:

```
y scalar_type constraints
```

Omezení atributu píšeme za sebe a oddělujeme mezerou.

Omezení atributu PRIMARY KEY prohlásí $\{y\}$ za primární klíč a UNIQUE za alternativní klíč.

Například:

```
CREATE TABLE movie (
    movie_id integer PRIMARY KEY,
    title text,
    year integer,
    length integer,
    UNIQUE ( title, year )
);
```

Jak víme, řádek tabulky pro zadaný sloupec nemusí obsahovat hodnotu. Říkáme pak, že obsahuje null hodnotu. V SQL ji zapisujeme NULL. Připomeňme si, že každá položka n-tice v relaci má vždy hodnotu.

Omezení atributu NOT NULL zaručí, že ve sloupci nikdy nebude null hodnota. Například:

```
CREATE TABLE movie (
    movie_id integer PRIMARY KEY,
    title text NOT NULL,
    year integer NOT NULL,
    length integer,
    UNIQUE ( title, year )
);
```

Nelze přidat null hodnotu do sloupce title:

V žádném sloupci uvedeném v primárním klíči nesmí být null hodnoty. Proto nelze:

ERROR: null value in column "movie_id" of relation "movie" violates not-null constraint

Omezení PRIMARY KEY je ekvivalentní kombinaci omezení NOT NULL a UNIQUE.

Pokud základní relace má deklarovaný primární klíč a každý sloupec má omezení, že nesmí obsahovat null hodnoty, pak je zaručeno, že její hodnota bude relace. Například:

```
CREATE TABLE movie (
    movie_id integer PRIMARY KEY,
    title text NOT NULL,
    year integer NOT NULL,
    length integer NOT NULL,
    UNIQUE ( title, year )
);
```

3 Cizí klíč

Vezměme dvě relace \mathcal{D}_1 nad R_1 a \mathcal{D}_2 nad R_2 , relační schémata $S_1 \subseteq R_1$ a $S_2 \subseteq R_2$ a přejmenování atributů $h: S_1 \to S_2$. Schéma S_1 nazýváme *cizím klíčem* relace \mathcal{D}_1 na S_2 relace \mathcal{D}_2 podle h, pokud pro každou n-tici $r_1 \in \mathcal{D}_1$, existuje právě jedna n-tice $r_2 \in \mathcal{D}_2$ taková, že $\rho_h(r_1(S_1)) = r_2(S_2)$.

Například pro relaci \mathcal{D}_1 :

actor_name	movie_title +	_0
Keano Reeves	The Matrix	1999
Keano Reeves	Dracula	1992
Laurence Fishburne	The Matrix	1999
Gary Oldman	Dracula	1992
(4 rows)		

a relaci \mathcal{D}_2 :

```
title | year
-----
The Matrix | 1999
Dracula | 1992
(2 rows)
```

je {movie_title, movie_year} cizím klíčem relace \mathcal{D}_1 na {title, year} relace \mathcal{D}_2 podle {\(\text{movie_title}, \text{title} \), \(\text{movie_year}, \text{year} \) }.

Vezměme základní relace **relation1** nad R_1 a **relation2** nad R_2 , pak S_1 je cizím klíčem základní relace **relation1** na S_2 základní relace **relation2**, pokud pro libovolné možné hodnoty \mathcal{D}_1 a \mathcal{D}_2 základních relací **relation1** a **relation2** je S_1 cizím klíčem \mathcal{D}_1 na S_2 relace \mathcal{D}_2 podle h.

Pokud napíšeme, že y_1, \ldots, y_n je cizím klíčem základní relace **relation1** na z_1, \ldots, z_n základní relace **relation2**, pak tím myslíme, že $\{y_1, \ldots, y_n\}$ je cizí klíč základní relace **relation1** na $\{z_1, \ldots, z_n\}$ základní relace **relation2** podle přejmenování $h = \{\langle y_1, z_1 \rangle, \ldots, \langle y_n, z_n \rangle\}$. Například movie_title, movie_year je cizím klíčem základní relace movie_cast na title, year základní relace relace movie. Nevyjádřené h je zde:

```
{\( \text{movie title}, \text{title} \), \( \text{movie year}, \text{year} \)}
```

Pokud navíc z_1, \ldots, z_n je primární klíč základní relace **relation2**, stačí říci pouze, že y_1, \ldots, y_n je cizím klíčem základní relace **relation1** na **relation2**.

3.1 Cizí klíč v SQL

Omezení základní relace relation1

```
FOREIGN KEY ( y_1, ..., y_n ) REFERENCES \textit{relation2} ( z_1, ..., z_n )
```

deklaruje, že y_1, \ldots, y_n je cizím klíčem základní relace **relation1** na z_1, \ldots, z_n základní relace **relation2**. Schéma $\{z_1, \ldots, z_n\}$ musí být deklarováno jako kandidátní klíč základní relace **relation2**.

Například:

```
CREATE TABLE movie (
    title text,
    year integer,
    PRIMARY KEY ( title, year )
);

CREATE TABLE movie_cast (
    actor_name text,
    movie_title text,
    movie_year integer,
    PRIMARY KEY ( actor_name, movie_title, movie_year ),
    FOREIGN KEY ( movie_title, movie_year ) REFERENCES movies ( title, year )
);
```

Pokud:

```
# TABLE movie;
```

```
title | year

------

The Matrix | 1999

Dracula | 1992

(2 rows)
```

TABLE movie_cast;

actor_name	movie_title	
Keano Reeves	The Matrix	1999
Keano Reeves	Dracula	1992
Laurence Fishburne	The Matrix	1999
Gary Oldman	Dracula	1992
(4 rows)		

pak nelze odstranit:

```
# DELETE FROM movie WHERE title = 'Dracula';
```

ERROR: update or delete on table "movie" violates

foreign key constraint "movie_cast_movie_fkey" on table "movie_cast"

DETAIL: Key (title, year)=(Dracula, 1992) is still referenced

from table "casting".

ani změnit:

```
# UPDATE movie
```

SET title = 'Drákula'
WHERE title = 'Dracula';

ERROR: update or delete on table "movie" violates

foreign key constraint "movie cast movie fkey" on table "movie cast"

DETAIL: Key (title, year)=(Dracula, 1992) is still referenced

from table "casting".

ani přidat:

INSERT INTO movie_cast VALUES

('Gary Oldman', 'Batman Begins', 2005);

ERROR: insert or update on table "casting" violates

foreign key constraint "movie_cast_movie_fkey"

DETAIL: Key (movie_title, movie_year)=(Batman Begins, 2005)

is not present in table "movies".

Pokud by cizí klíč obsahoval jediný atribut, můžeme použít omezení atributu y_1 :

```
REFERENCES relation2 ( z_1 )
  Například:
CREATE TABLE movie (
    movie id integer PRIMARY KEY,
    title text NOT NULL,
    year integer NOT NULL,
    UNIQUE (title, year)
);
CREATE TABLE movie cast (
  actor_name text,
  movie_id integer REFERENCES movies ( movie_id ),
  PRIMARY KEY ( actor_name, movie_id )
);
  Pokud vynecháme odkazované atributy, doplní se primární klíč relace. Tedy
REFERENCES movie
znamená:
REFERENCES movie ( movie_id )
a podobně u dřívějšího příkladu omezení tabulky:
FOREIGN KEY ( movie_title, movie_year ) REFERENCE movie
znamená:
FOREIGN KEY ( movie_title, movie_year ) REFERENCES movie ( title, year )
```

4 Entitně vztahový model

Entitně vztahový model je dán orientovaným grafem, kde

- každý vrchol je buď typu entitní typ, nebo vztah,
- každý vrchol má název,
- každá hrana je ohodnocena prvkem z množiny {0-1, 1, N},

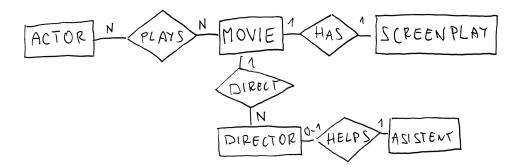
a dále platí, že

- do každého vrcholu typu vztah vede právě jedna hrana a to z vrcholu typu entitní typ,
- z každého vrcholu typu vztah vede právě jedna hrana a to do vrcholu typu entitní typ,
- každý vrchol typu entitní typ má za sousedy pouze vrcholy typu vztah.

Tříprvkový sled $entity_type1$, relationship, $entity_type2$, kde $entity_type1$ a $entity_type2$ jsou vrcholy typu entitní typ a relationship je vrchol typu vztah, nazýváme vztahem relationship mezi entitními typy $entity_type1$ a $entity_type2$. Dvojici $\langle x,y\rangle$, kde x je ohodnocení hrany z $entity_type1$ do relationship a y z relationship do $entity_type2$, nazýváme kardinalitou vztahu.

Vrcholy typu entitní typ zobrazujeme obdélníkem a vrcholy typu vztah kosočtvercem postaveném na vrchol. Názvy vrcholů vypisujeme dovnitř čtyřúhelníků. Orientaci hran není potřeba indikovat šipkou – vyplývá z názvů vztahů mezi entitními typy.

Příklad grafu entitně vztahového modelu:

Každý vrchol typu entitní typ označuje množinu entit daného typu. Například vrchol movie označuje množinu všech filmů (v námi omezené části světa). Vezměme vztah relationship mezi entitními typy $entity_type1$ a $entity_type2$ a množiny X_1 a X_2 , kde X_1 je množina entit typu $entity_type1$ a X_2 množina entit typu $entity_type2$. Vztah relationship mezi $entity_type1$ a $entity_type2$ pak označuje binární relaci mezi X_1 a X_2 :

$$\{\langle e_1,e_2\rangle\in X_1\times X_2\mid e_1 \text{ je ve vztahu } \textit{relationship } se_2\}$$

Například vztah plays mezi actor a movie označuje binární relaci mezi množinou herců A a množinou filmů $M: \{\langle a, m \rangle \in A \times M \mid \text{herec } a \text{ hraje ve filmu } m\}.$ Vezměme libovolný vztah relationship mezi entitními typy $entity_type1$ a $entity_type2$ s kardinalitou $\langle x,y\rangle$ a nechť X_1 a X_2 jsou množiny entit typů $entity_type1$ a $entity_type2$ a R je binární relace označená relationship. Pak musí platit:

- Pokud x = 1, pak pro každé $x_1 \in X_1$ existuje právě jedno $x_2 \in X_2$ takové, že $\langle x_1, x_2 \rangle \in R$.
- Pokud y = 1, pak pro každé $x_2 \in X_2$ existuje právě jedno $x_1 \in X_1$ takové, že $\langle x_1, x_2 \rangle \in R$.
- Pokud x=0-1, pak pro každé $x_1\in X_1$ existuje nejvýše jedno $x_2\in X_2$ takové, že $\langle x_1,x_2\rangle\in R$.
- Pokud y=0-1, pak pro každé $x_2\in X_2$ existuje nejvýše jedno $x_1\in X_1$ takové, že $\langle x_1,x_2\rangle\in R$.

Například vztah direct mezi director a movie s kardinalitou $\langle N, 1 \rangle$ vynucuje, že každý film režíroval právě jeden režisér.

Jistě platí:

- Pokud x = 1, pak R je zobrazení X_1 do X_2 .
- Pokud y = 1, pak R^{-1} je zobrazení X_2 do X_1 .
- Pokud x = y = 1, pak R je bijekce.
- Pokud x = 0-1, pak R je částečné zobrazení X_1 do X_2 .
- Pokud y = 0-1, pak R^{-1} je částečné zobrazení X_2 do X_1 .

Postup převedení entitně vztahového modelu na základní relace je následující:

- 1. Pro každý entitní typ vytvoříme základní relaci a určíme její primární klíč.
- 2. Pro každý vztah relationship mezi entitními typy $entity_type1$ a $entity_type2$ s kardinalitou $\langle x, y \rangle$ provedeme:
 - (a) Pokud x = y = 1, spojíme základní relace pro entity_type1 a entity_type2. Primární klíč jedné základní relace převedeme na alternativní klíč.
 - (b) Pokud x = 1 a $y \neq 1$, do základní relace pro $entity_type1$ přidáme cizí klíč na základní relaci pro $entity_type2$.
 - (c) Pokud y = 1 a $x \neq 1$, do základní relace pro $entity_type2$ přidáme cizí klíč na základní relaci pro $entity_type1$.
 - (d) Pokud $x \neq 1$ a $x \neq 1$, vytvoříme základní relaci pro **relationship** s cizím klíčem na základní relaci pro **entity_type1** a s cizím klíčem na základní relaci pro **entity_type2**.

- (e) Pokud x = 0-1, prohlásíme cizí klíč na základní relaci pro $entity_type1$ alternativním klíčem.
- (f) Pokud y = 0-1, prohlásíme cizí klíč na základní relaci pro $entity_type2$ alternativním klíčem.

Provedeme převod pro výše uvedený diagram.

Fakt, že základní relace **relation** je nad $R = \{y_1, \ldots, y_n\}$ a $\{y_1, \ldots, y_m\} \subseteq R$ je primární klíč můžeme zapsat následovně.

```
relation(\underline{y_1}, \ldots, \underline{y_m}, y_{m+1}, \ldots, y_n)
```

Například: movie(movie_id, title, year, length)

Nejprve vytvoříme základní relace:

- movie(movie_id, title, year)
 "Film movie_id má název title a byl vytvořený roku year."
- actor(actor_id, name, born)
 "Herce actor_id se jmenuje name a narodil se roku born."
- screenplay(screenplay_id, scene_count) "Scénář screenplay_id má scene_count scén."
- director(director_id, name, oscar_count) "Režisér director_id se jmenuje name a získal oscar_count Oskarů."
- asistent(asistent_id, name) "Asistent asistent id se jmenuje name."

Postupně zpracujeme všechny vztahy.

1. Pro vztah has mezi movie a screenplay s kardinalitou (1, 1) podle bodu (a) spojíme základní relace movie a screenplay:

```
movie(movie id, title, year, screenplay id, scene count)
```

- Charakteristická vlastnost: "Film movie_id s názvem title z roku year byl natočený podle scénáře screenplay_id obsahující scene_count scén."
- Alternativní klíče: {screenplay id}
- 2. Pro vztah direct mezi director a movie s kardinalitou (N, 1) podle bodu (c) přidáme cizí klíč do základní relace movie na základní relaci director:

```
movie(movie_id, title, year, screenplay_id, scene_count,
director_id)
```

- Charakteristická vlastnost: "Film movie_id s názvem title z roku year byl natočený režisérem director_id podle scénáře screenplay_id obsahující scene_count scén."
- Alternativní klíče: {screenplay_id}
- Cizí klíče: {director_id} na director
- 3. Pro vztah helps mezi asistent a director s kardinalitou (1,0-1) podle bodu (b) přidáme cizí klíč {director_id} na základní relaci director do základní relace asistent a podle bodu (f) přidáme do základní relace asistent alternativní klíč {director_id}:

```
asistent(asistent id, name, director id)
```

- Charakteristická vlastnost: "Asistent asistent_id se jmenuje name a je k ruce režisérovi director_id."
- Alternativní klíče: {director_id}
- Cizí klíče: {director_id} na director
- 4. Pro vztah plays mezi actor a movie s kardinalitou (N, N) podle bodu (d) vytvoříme základní relaci movie_cast pro plays obsahující cizí klíč {actor_id} na základní relaci actor a cizí klíč {movie_id} na základní relaci movie:

```
movie_cast(actor_id, movie_id)
```

- Charakteristická vlastnost: "Herec actor_id hrál ve filmu movie_id."
- Cizí klíče: {actor_id} na actor, {movie_id} na movie

Tím algoritmus převodu končí. Výsledné definice základních relací v SQL:

```
CREATE TABLE director (
   director_id integer PRIMARY KEY,
   name text,
   oscar_count integer
);
-- Režisér "director_id" se jmenuje "name"
-- a získal "oscar_count" Oskarů.

CREATE TABLE movie (
```

```
movie_id integer PRIMARY KEY,
    title text,
    year integer,
    screenplay_id integer UNIQUE,
    scene_count integer,
    director_id integer REFERENCES director
);
-- Film "movie_id" s názvem "title"
-- byl natočený režisérem "director_id" roku "year"
-- podle scénáře "screenplay_id"
-- obsahující "scene_count" scén.
CREATE TABLE actor (
  actor_id integer PRIMARY KEY,
  name text,
  born integer
);
-- Herce "actor_id" se jmenuje "name"
-- a narodil se roku "born".
CREATE TABLE movie cast (
  actor_id integer REFERENCES actor,
  movie_id integer REFERENCES movie,
 PRIMARY KEY ( actor_id, movie_id )
);
-- Herec "actor_id" hrál ve filmu "movie_id".
CREATE TABLE asistent (
  asistent_id integer PRIMARY KEY,
 name text,
  director id integer UNIQUE REFERENCES director
);
-- Asistent "asistent_id" se jmenuje "name"
-- a je k ruce režisérovi "director_id".
```